

КОРМОВИРОБНІЦТВО — виробництво кормів на орних землях і природних кормових угіддях для забезпечення потреб тваринництва. Співвідношення кількості рослин. маси, яку використовують як корм для тварин, і поголів'я тварин взаєморегульоване в природ. біогеоценозі. У процесі багаторіч. еволюції тварини перебували в постій. залежності від рослин. ресурсів, які забезпечували їх кормами (зелена маса, сіно, силос, насіння і плоди, корені, бульби тощо) та киснем. Рослини, які застосовують для виробництва кормів, годівлі й лікування тварин, становлять бл. 80 % рослин. покриття. Вироб-во і заготівля кормів передбачають інтродукцію корм. культур, виведення нових сортів, їхнє розмноження, вивчення взаємодії ґрунту, рослин і тварин, усіх чинників, пов'язаних з випасанням, консервуванням, зберіганням та згодовуванням кормів. За обсягами виробництва корми (зелені, грубі, соковиті, концентровані) і корм. добавки, як правило, значно перевищують ін. продукцію с. господарства. В розвинених країнах корми і корм. зерно є гол. продукцією землеробства, а К. — провід. галуззю, оскільки тваринництво ефективне лише в умовах повного забезпечення його кормами, відповід. концентрації поголів'я тварин на обмеженій території природ. корм. угідь, сіножатей і пасовищ, посівів корм., зернофураж., зернобобових та олій. (для одержання шротів) культур. К. як наук. дисципліна розробляє теор. основи й практ. заходи з вирощування корм. культур, створення культур. пасовищ і їхнього рац. використання, покращення природ. корм. угідь, ресурсоощадні технології заготівлі кормів.

Сучасне польове К. спрямоване на вирощування сіяних одно- й багаторіч. трав, силос., зернобобових, зернофураж. культур, бульбо- і коренеплодів, корм. баштан., нових (малопоширених) корм. культур. Тісно пов'язане з рослинництвом. У низці країн забезпечує до 80–90 % усіх видів кормів і корм. білка. Лучне К. передбачає заходи з покращення природ. корм. угідь, створення сінокосів і пасовищ. Пасовищне утримання тварин первинне, воно найповніше відповідає їхнім фізіол. потребам, а пасовищ. корм належить до найдешевших і містить необхідну кількість білків, вуглеводів, вітамінів та мінерал. речовин. Створення пасовищ та вирощування на них кормів — надій. спосіб підвищення продуктивності землі, довголіт. використання травостою, збереження й розмноження рослин. і тварин. світів. Корми пасовищ становлять 5 % у структурі кормів. Виділяють декілька етапів у становленні К. Для першого — первин. кормодобування — характерне екстенсивне використання природ. корм. угідь, коли дику й одомашнену худобу протягом року випасали на луках і

ліс. галявинах, згодом почали заготовляти на зиму грубі корми, переважно сіно. Таку форму кормодобування практикують і нині, зокрема на гір. пасовищах. Другий етап характеризувався пасовищно-сінокіс. використанням травостоїв, коли худобу також утримували на природ. корм. угіддях, а на зиму заготовляли невеликі запаси сіна, стебел, гіллячкового корму тощо. На масивах пасовищ почали виділяти сіножаті, зроблено перші спроби польового травосіяння, розмежовано сінокісне і пасовищне використання луків. Третій етап пов'язаний із розвитком товар. тваринництва. Започатковано польове травосіяння, вирощування зернофураж. культур. Зросла роль польового К., а також застосування якіс. грубих, соковитих і концентрованих кормів. Відбувся перехід до рац. використання корм. угідь. На сучас. (четвертому) етапі перевагу надають інтенсив. К., що ґрунтується на досягненнях генетики, селекції й біотехнології, сучас. техніці, ресурсоощад. технологіях. Значну увагу нині приділяють формуванню високопродуктив. травостоїв, застосуванню високоенергет. та високопротеїн. кормів, розвитку комбікорм. індустрії, пасовищ., пасовищно-стійлового й стійлового утримання тварин. Розвивається торгівля корм. зерном, високобілк. інгредієнтами на внутр. і світ. ринках. У годівлі високопродуктив. тварин зросла частка концентрованих кормів і шротів сої (містять 44–48 % протеїну). Вироб-во комбікормів у розвинених країнах стало одним із чинників ефектив. використання корм. зерна, високобілк. інгредієнтів і підвищення продуктивності тваринництва й птахівництва. У корм. балансі України зернофураж займає бл. 35 % заг. поживності кормів. Найраціональнішим способом його використання є перероблення на збаланс. комбікорми, які забезпечують підвищення продуктивності тварин на 20–25 % при одночас. скороченні витрат кормів на одиницю продукції на 10–15 %.

В Україні діють 533 комбікорм. заводи заг. потуж. 21,6 млн т. Значну кількість корм. зерна в годівлі тварин ще використовують у вигляді дерті, що зумовлює значні витрати кормів. Серед причин зниження виробництва комбікормів в останні роки — низький рівень забезпечення комбікорм. промисловості корм. зерном (кукурудза, ячмінь) і високобілк. інгредієнтами. Так, потреба у високобілк. компонентах забезпечена лише на 25–30 %, зокрема в шротах олій. культур — лише бл. 25 %. Для підвищення рівня забезпеченості комбікорм. промисловості білк. інгредієнтами у структурі комбікормів необхідно довести кількість зернобобових до 10–12 %, шротів олій. культур — до 15 %, зерна ячменю — до 30 %, кукурудзи — до 21 %, пшениці — до 20 % тощо.

В Україні провід. наук. центром з проблем К. є Інститут кормів та с. господарства Поділля НААНУ (Вінниця). При Нац. університеті біоресурсів і природокористування України (Київ), Уман. університеті садівництва, Дніпроп. аграр. університеті та ін. ВНЗх діють каф. К.

Рекомендована література

1. Биленко П. Я., Жаринов В. И., Шевченко В. П. Полевое кормопроизводство. К., 1985;
2. Бабич А. О., Макаренко П. С., Михайлов К. С. Створення кормових угідь на схилових землях. К.,

1991;

3. Зінченко О. І. Кормовиробництво. К., 1994;
4. Бабич А. О. Кормові і білкові ресурси світу. К., 1995;
5. Макаренко П. С. Лучне кормовиробництво і на-сінництво трав. В., 2005;
6. Виробництво, зберігання і використання кормів. В., 2005;
7. Кормопроизводство: проблемы и пути решения. Москва, 2007.

А. О. Бабич, А. А. Побережна

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Кормовиробництво / А. О. Бабич, А. А. Побережна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-3699>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).